

І С Т О Р И Ч Н И Й   Д Е Т Е К Т И В

Олександр Красовицький
Євгенія Кужавська

Справа №1

зниклої балерини

Харків
«ФОЛІО»
2020

Тарас Адамович Галушко,
61 рік, колишній помічник головного
слідчого розшукової частини
Київської міської поліції, у відставці

Міра Томашевич,
21 рік, курсистка Київських вищих
жіночих курсів, сестра зниклої
балерини

Яків Менчиць,
25 років, поєднує роботу слідчого
і працівника антропометричного
кабінету в розшуковій частині
Київської міської поліції

Олег Щербак,
26 років, художник, залицяльник
зниклої Віри Томашевич

Сергій Назимов,
штабскапітан першої запасної
роти, резерву першого стрілецького
полку, залицяльник зниклої
Віри Томашевич

Барбара Злотик,
21 рік, балерина

Броніслава Ніжинська,
прима-балерина Київської опери

Віра Томашевич,
19 років, улюблениця
Броніслави Ніжинської,
зникла балерина

I Міра

Терпка київська осінь пахла яблуками. Надто на цьому обійсті, де в затінку саду їхній легкий, пустотливий аромат плував думки поодиноких відвідувачів ще в серпні. А вже у вересні, коли господар садиби починав чаклувати над майбутнім варенням, нарізаючи тверді, жовтуваті плоди тоненькими скибочками, він насичувався стиглою густотою й панував повсюдно. Повітря, напоєне п'янкими пахощами, дурманило стомлених літніми клопатами ос, які в передчутті смачної поживи, крутилися навколо кошиків з яблуками. Вони сідали на солодкі скибки, однак враз злітали, налякані рішучістю, з якою чоловік змахував рукою, проганяючи надокучливих зайд.

Тринадцятий трамвай, проїжджаючи повз Олегівську, весело дзенькнув, зупиняючись неподалік епіцен-

тру яблучного аромату. За мить, немов йому у відповідь, рипнула хвіртка.

– Доброго ранку, Тарасе Адамовичу!

Голос дзвінкий, як трамвайний дзвінок. Ще не дорослий, вже не дитячий. Худорлявий хлопчина на мить спинився біля хвіртки, потім стрімко рушив рівною доріжкою, викладеною плиткою ще батьком теперішнього власника обійстя, паном Адамом Володимировичем. Простягнув газету, усміхнувся. Тарас Адамович відповів усмішкою, зняв з плеча чистий рушник, витер широку долоню, лишивши на полотні плями від яблучного соку. Знов закинув рушник на плече, підвівся й узяв газету.

– Час для ранкової кави, – промовив, зігнавши осу з рушника, – приєднаєшся?

Хлопчина, вказавши на повнісіньку сумку, хитнув головою. Ранок – час рознощиків газет, його не гають на каву навіть з колишнім слідчим розшукової частини Київської міської поліції Тарасом Адамовичем Галушком. Чоловік примружив око:

– Іншим разом?

– Якщо ваша ласка. Дякую за запрошення, – чемно проказав хлопчина, рвучко обернувся й мало не бігцем попрямував до хвіртки. А далі – в центр, туди, де незабаром завиріє життя міста, що нині прокидалося.

Кость приносив газету щоранку у визначений час – така була домовленість. За пунктуальність Тарас Адамович платив з надлишком, ніколи не вимагаючи решти. І за кмітливість, бо окрім традиційного «Киянина» той нерідко прихоплював у друкарні, де працював, інші газети, якщо новини в них могли зацікавити колишнього слідчого. Підліток рано осиротів, і його забрала до себе тітка, що жила неподалік.

Тарас Адамович дбайливо вкрив рушником відро з нарізаними яблуками й рушив до будинку, де в затишку акуратної кухні чекала на нього стара джезва – спадок від діда.

У кухні чисто, як у лабораторії. Для Тараса Адамовича це і є лабораторія. Тут він досліджує та експериментує. Змішує смаки й аромати. Сусідські хлопчачки – постійні учасники експериментів і перші дегустатори – наче оси, злітаються до будинку колишнього слідчого куштувати варення.

Мідну джезvu, потьмянілу від літ і рук, що її тримали, дід Тараса Адамовича привіз як військовий трофей разом зі спогадами про надсмачну каву, що її пив десь далеко від рідного міста. Спогади про війну лишив на Закавказзі. Онук не розпитував, дід відмовчувався. Під його суворе мовчання Тарас Галушко перемелював зерна на дрібний порошок, відміряв три ложки у холодне мідне черево джезви. Дід мив її у крижаній воді, каву нерідко варив, спершу розтопивши лід. Онукові наказував джезvu на відкритий вогонь не ставити, тільки в пісок.

Він часто згадував діда, що багато років тому знайшов спокій на Щекавицькому цвинтарі поруч з могилою сина – батька Тараса Адамовича, коли змішував пісок з сіллю й занурював джезvu в їхні теплі обійми. Так кава нагрівалась, але не закипала. Відтак наливав її в маленьку філіжанку по вінця. Крісло-гойдалка з лози на просторій веранді, газета й кавка – традиційний початок дня аж до морозів.

У джезві напою на три філіжанки. Першу Тарас Адамович зазвичай випиває, пробігаючи очима заголовками. Другу – обдумуючи прочитане. Третю можна запропонувати гостю – хлопчині, що приносить газети, сусідові, що привітався через огорожу, значно рідше –

давнім друзям, адже вони вже віддавна не турбують Тараса Адамовича до десятої ранку.

Найкраще – закінчити всі справи в саду й дочекатись, коли сонце зупиниться над дзвіницею Флорівського монастиря, повітря стане густим і гарячим. Полуденна кава особлива. У такий час Тарас Адамович знімає солом'яного бриля й лишає його на кілочку біля дверей. Повертається до джезви, виливає залишки вже холодної кави у філіжанку, додає молока і вершків. Напій охолоджує й бадьорить водночас.

Холодну каву з вершками любить пити його французький шаховий партнер за листуванням Арно Лефевр, називаючи напій *le mazagran*. Ковтаючи мазагран, Тарас Адамович читає листи від мосьє Лефевра.

Нині вони неабияк затримуються: чекати доводиться тижнями. Отож і читати їх слід неквапом – на знак поваги до діяльності поштової служби в умовах війни. Останнього листа від шанувальника холодної кави з вершками Тарас Адамович не відкривав відчужора.

У ньому – хід, який може вирішити долю їхньої партії, оповідки про паризьку погоду і балет, жарти про знайомих і роздуми про війну. Мосьє Лефевр називає себе колегою Тараса Адамовича, хоч вони обидва вже давно залишили службу в поліції. Він пише акуратним, майже жіночим почерком, проте нерідко дивує Тараса Адамовича несподіваними атаками на шахівниці. Французький норув.

Час за клопотами в саду минає непомітно. Поставивши на невеличкий столик філіжанку з кавою, Тарас Адамович бере до рук ніж для конвертів і звичним рухом акуратно розтинає папір. Дістає довгоочікуваний лист, відкладає ніж і відкидається в кріслі. Холодна кава й затінок на веранді відвойовують для нього прохолоду

в полуденну пору ще по-літньому спекотного вересня. Крізь сонну тишу на подвір'я долинає несміливий дзенькіт трамвая і незвичне в такий час рипіння хвіртки.

Рука Тараса Адамовича застигає в повітрі. Мазагран у філіжанці тремтить від несподіванки. Ворона на сусідньому дереві з осудом позирає на незнайому постать, що завмерла, ледь ступивши на доріжку. Полудень – не найкращий час для візитів. Хто вирішив зневажити усталений розпорядок, який давно запровадив для себе господар садиби?

Дівчина. Струнка й тендітна. Зупинилась біля хвіртки, здригнувшись від голосного каркання, схвильовано перевела подих.

Тарас Адамович поставив філіжанку на стіл, зітхнув. Ким би вона не була, послання мосьє Лефевра доведеться відкласти. Він поклав конверт на стіл, затримавши на кілька секунд кінчики пальців на акуратному прямокутнику.

– Пане Галушко!

Ось і все. Вона не помилилась адресою, остання надія на спокій і продовження партії майнула геть, як стара ворона, що майже співчутливо каркнула йому на прощання.

– Тарасе Адамовичу, – знову почувся несміливий голос.

Він повільно підвівся, зробив кілька кроків і зупинився на порозі веранди, хоч вона, певно, завважила його постать крізь розчинені навстіж вікна. Незнайомка, розцінивши це як запрошення, рушила вперед. Зупинилась за два кроки від сходинок, звела на господаря величезні сині очі, вкотре повторила:

– Тарасе Адамовичу...

– Що ж, ви вгадали, – зітхнув він.

— Тарасе Адамовичу, - почув він неспіливе від хвіртки. Повільно підвівся, зробив кілька кроків і зупинився біля сходинок на веранду. Незнайомка, розцінивши це як запрошення, рушила вперед.

Дівчина здивовано закліпала.

– Це справді я, Тарас Адамович Галушко.

Зовсім юна, але навряд чи гімназистка. Ні, старша. Знає його ім'я, отже, хтось дав їй адресу. Навряд чи вона прийшла сюди вивідати рецепт консервованих томатів. Хвилюється, однак розмову не починає. Він ще раз поглянув на несподівану гостю, жестом запросив увійти. Сумно ковзнув поглядом по конверту з листом від мосьє Лефевра, підсунув до неї стілець. Дівчина сіла за столик і теж подивилася на конверт.

– Лист, – зафіксувала вона побачене словом.

– О, це від мого давнього знайомого, – він підхопив конверт і, перш ніж вона встигла щось сказати, додав: – Ви ж не відмовитесь від чаю? Можу запропонувати вам непоганий вибір варення до нього.

Дівчина ледь помітно кивнула, господар ще раз уважно поглянув на її обличчя і зник за дверима, що вели в будинок.

Чай на травах, варення з агрусу, кілька листочків свіжої м'яти – вона заспокоює. А цій зажуреній незнайомці в короні з русявого волосся і вологим блиском синіх очей треба заспокоїтися. Тривога й біль увійшли в акуратний дворик Тараса Адамовича разом із дівчиною і по-хазяйськи розмістилися на веранді, відвойовуючи собі простір. Господар поставив на столик фаянсову чашку з теплим напоєм, поруч – розетку з агрусовим варенням.

– Дякую, – глухо мовила дівчина.

– Рецепт я знайшов у записках своєї бабусі, – повагом почав він.

Гостя звела на нього широко розкриті очі й відвела убік руку з чашкою, яку вже встигла піднести до губ.

ЗМІСТ

I. Міра.	5
II. Продавець мертвих пацюків	19
III. Інтимний театр	30
IV. Сициліанський захист	46
V. Естер.	61
VI. Три жмутики гіацинтів	72
VII. Імператорський зв'язаний чай	83
VIII. Гарде!	97
IX. Шлях пішака.	110
X. Дама під вуаллю	126
XI. Ліфти і сходи	137
XII. Імітатор	148
XIII. Санітарний інспектор	161
XIV. Бабця й садівник	174
XV. Десять магічних порошоків	184
XVI. Марафон	198
XVII. Мансарда Олександри Екстер.	209
XVIII. Вбивця двох зайців	220
XIX. Вулиця цукрових королів	231
XX. Сестри.	244
XXI. Будинок учителя музики	254
XXII. <i>Cherche un homme</i>	267
XXIII. Місто зниклих балерин	279
XXIV. Федрa	291
XXV. Янгол, що згортає небо	300
XXVI. Броніслава Ніжинська	310
XXVII. Горище дому Гінзбурга	326
XXVIII. Рятівник.	338
XXIX. Київська Швейцарія	349
XXX. Найстрашніший злочин у світі	364